

Білик Ігор Вадимович,

здобувач вищої освіти ступеня бакалавра
Навчально-наукового інституту
поліцейської діяльності Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Чорноус Юлія Миколаївна,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри криміналістики та
судової медицини Національної академії
внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан, запроваджений у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України, суттєво змінив умови функціонування правоохоронної системи, зокрема органів досудового розслідування. Трансформації торкнулися не лише організаційних і процесуальних аспектів діяльності, а й системи криміналістичного забезпечення, яке є ключовим інструментом ефективного встановлення істини у кримінальних провадженнях. Сучасні виклики, пов'язані з інтенсифікацією воєнних злочинів, ускладненими умовами огляду місця події, обмеженим доступом до територій бойових дій, масштабністю завданої шкоди та соціальними наслідками, потребують нового погляду на проблематику криміналістичного забезпечення.

1. Особливості криміналістичного забезпечення в умовах збройної агресії

Однією з основних проблем є збір, фіксація та збереження доказів у районах активних бойових дій, де постійні обстріли, мінна небезпека та руйнування інфраструктури ускладнюють проведення слідчих (розшукових) дій. Огляд місця події нерідко відбувається за відсутності електроенергії, стабільного зв'язку та можливості застосувати повноцінний криміналістичний інструментарій.

Проблемним є забезпечення належної фотозйомки, відеофіксації та 3D-моделювання місць руйнувань, оскільки технічні засоби потребують значних ресурсів, а фіксація повинна відповідати стандартам допустимості доказів. З огляду на це

особливої ваги набуває використання портативних цифрових криміналістичних комплексів, дронів та геоінформаційних систем.

2. Встановлення обставин воєнних злочинів як криміналістична проблема

Воєнні злочини – умисні вбивства цивільних, катування, депортація, удари по цивільній інфраструктурі, сексуальне насильство, використання заборонених засобів війни – характеризуються специфічним механізмом утворення слідів, що потребує розширення традиційних криміналістичних методик [1].

Під час документування воєнних злочинів виникають такі проблеми:

1. Масштабність зон руйнувань, що робить неможливим їх повний огляд у короткі строки.

2. Фрагментарність слідової інформації, розпорошеної на великих територіях.

3. Зміна обстановки місця події, яка може відбутися природним шляхом (погодні умови) або внаслідок повторних атак.

4. Психологічний стан потерпілих, що впливає на якість показань та можливість їх допиту [2, с. 23].

Таким чином, криміналістика має адаптувати свої методи до умов документування злочинів міжнародного характеру та взаємодіяти з міжнародними місіями, експертами та спеціалізованими установами.

3. Проблеми використання сучасних цифрових технологій

Активне застосування цифрових засобів фіксації інформації ускладнюється тим, що в умовах війни:

– не завжди можливо забезпечити належну збереженість техніки;

– виникають ризики втрати чи пошкодження цифрових носіїв;

– необхідна спеціальна експертиза щодо автентичності цифрових доказів, зокрема матеріалів із дронів, камер спостереження та мобільних пристроїв [3, с. 119].

Суттєвим викликом став феномен воєнних злочинів, зафіксованих у відкритих джерелах (OSINT): соцмережах, супутникових знімках, відео аматорів. Наявні криміналістичні методики не повністю враховують процедури верифікації таких даних, а процесуальна регламентація їх використання потребує оновлення.

4. Проблеми судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану

Воєнний стан спричинив перевантаження експертних установ через різке збільшення кількості кримінальних проваджень, пов'язаних зі зруйнованим майном, жертвами серед цивільного населення та військових. Проведення експертизи ускладнюється:

- перебоями в логістиці доставки об'єктів;
- дефіцитом кадрів у деяких регіонах;
- пошкодженням лабораторій або їх переміщенням;
- потребою у спеціалізованих експертизах, які раніше майже не проводилися в Україні (експертиза воєнних ушкоджень, аналіз боєприпасів, визначення заборонених засобів ведення війни) [4, с. 37].

5. Актуальні напрямки вдосконалення криміналістичного забезпечення

Проблеми, що виникли, окреслюють такі ключові напрями розвитку:

1. Створення національної методики документування воєнних злочинів з урахуванням міжнародних стандартів (Римський статут, стандарти МКС).

2. Посилення цифрової криміналістики: стандарти збереження електронних доказів, створення резервних хмарних сховищ, сертифікація обладнання.

3. Розвиток мобільних криміналістичних лабораторій, здатних працювати в умовах обмеженого доступу до місця події.

4. Удосконалення міжвідомчої взаємодії між Національною поліцією України, Службою безпеки України, Офісом Генерального прокурора, Державною службою України з надзвичайних ситуацій та міжнародними експертними групами.

5. Навчання слідчих і експертів сучасним методам документування злочинів у зонах конфлікту.

6. Законодавче забезпечення процесуального статусу даних, отриманих з відкритих джерел (OSINT) [5, с. 64].

Висновки. Воєнний стан виявив і загострив низку проблем криміналістичного забезпечення досудового розслідування, пов'язаних зі зміною умов роботи, масштабільністю та специфікою воєнних злочинів, переходом до активного використання цифрових технологій і необхідністю адаптації судово-експертної системи. Водночас ці виклики створили підґрунтя для модернізації криміналістичної науки, впровадження

інноваційних технологій та оновлення нормативно-правової бази. Подальший розвиток криміналістичного забезпечення має спиратися на міжнародні стандарти, інтеграцію сучасних технологій і максимальну координацію між органами правопорядку та експертною спільнотою.

Список використаних джерел

1. Черноус Ю. М. Напрями розвитку криміналістичної методики в Україні в умовах воєнного стану. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи*. 2022. С. 35–38. URL: <https://elar.navs.edu.ua/jspui/handle/123456789/22873> (дата звернення: 19.11.2025).
2. Пилипенко П. Д. Допит потерпілих у кримінальних провадженнях, пов'язаних зі збройною агресією. *Вісник кримінального судочинства*. 2023. № 2. С. 20–29.
3. Рожнова В. В. Цифрові докази у кримінальному процесі: теорія та практика. Київ : Юрінком Інтер, 2022. 240 с.
4. Цимбалюк В. С. Судово-експертне забезпечення документування злочинів в умовах війни. *Криміналістичний вісник*. 2023. № 1. С. 32–41.
5. Кириленко О. С. OSINT у кримінальному провадженні: проблеми використання. *Підприємництво, господарство і право*. 2023. № 5. С. 60–65.

Бойко Вероніка,

здобувач вищої освіти Навчально-наукового експертно-криміналістичного інституту Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Атаманчук Володимир Миколайович,

завідувач кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ЗНАЧЕННЯ ПОРТРЕТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДЛЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ ОСІБ

Проблема безвісти зниклих осіб в Україні, особливо в умовах повномасштабного вторгнення, є однією з ключових у діяльності правоохоронних органів. За даними Національної